

Hazai dohányültetvények szádor fertőzöttségének felmérése, 2014-2023

A hazai dohányültetvényekben évről évre jelentős károkat okoznak az obligát parazita szádor fajok (dohányfojtó szádor, *Orobanche ramosa* L., napraforgó szádor, *Orobanche cumana* Wallr.).

A szádor elleni védekezés, annak speciális életformája miatt, dohányban jelenleg nem megoldott. Magja évtizedekig elfekszik a talajban, így a terület néhány évre dohánytermelésből való kivonása nem oldja meg a problémát. Hatékony védekezés nem áll rendelkezésre, így egyetlen lehetőség az adott területről a dohánytermesztés más területre történő áthelyezése. Tekintve, hogy a termelők dohánytermesztésre alkalmas területei korlátozottak, illetve azok elhelyezkedése, infrastruktúrája, öntözésre való berendezettsége még nehezebbé teszi új területek termesztésbe vonását.

A hazai termeltető vállalatok kutatóintézetekkel összefogva évtizedek óta keresik a probléma megoldási lehetőségét.

Annak érdekében, hogy a hazai dohánytermő területek fertőzöttségéről pontos kép álljon rendelkezésre, 2014-ben a hazai termeltető vállalatok – Dofer Dohányfermentáló Zrt., ULT Magyarország Kft. – közös 3 éves felmérési programot indítottak az Agroport-D Kft. részvételével. A probléma jelentősége miatt a felmérés az ezt követő években is folytatódott, a program 2023-ban a 10. évébe lépett.

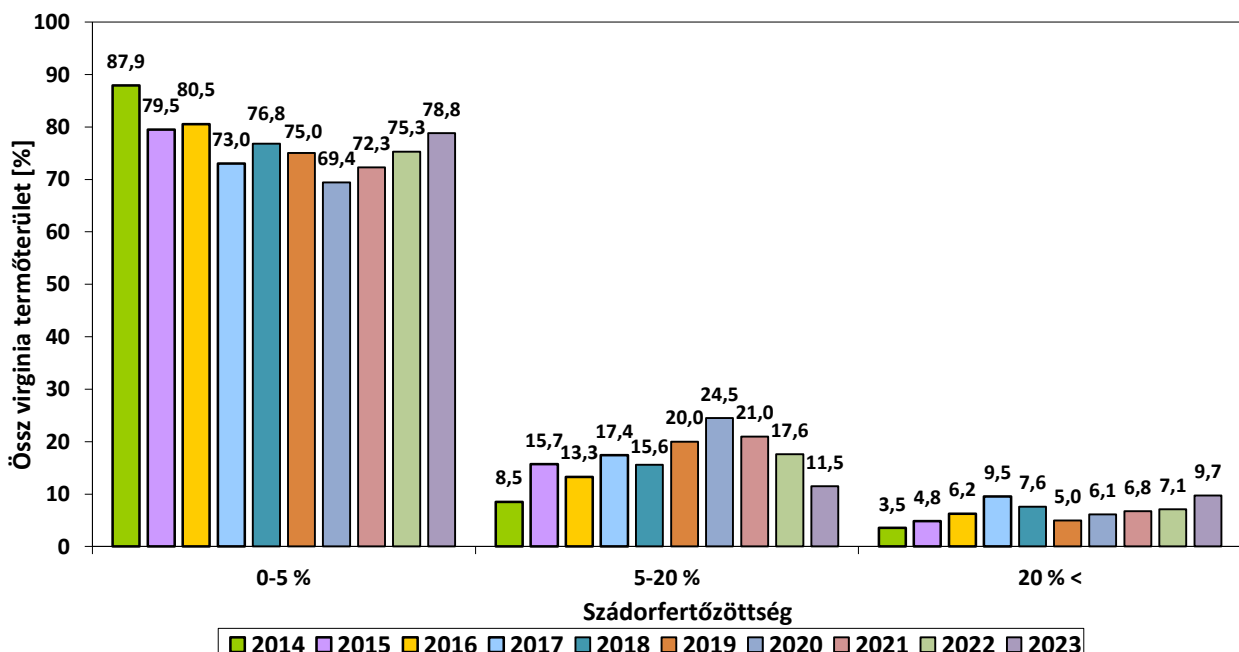
A program célja a beültetett területek szádor fertőzöttségének felmérése, mely minden évben július 15-30. között történik. A területek három kategóriába kerülnek besorolásra:

- *0-5% közötti fertőzöttség:* A szádor nincs jelen, vagy elvétve található a területen.
- *5-20% közötti fertőzöttség:* A szádor szórványosan megjelent a tábla területén. A kialakult fertőzöttség mellett megfelelő agrotechnika alkalmazása esetén még lehet eredményesen dohányt termelni.
- *20% fölötti fertőzöttség:* A területen a kialakult szádorfertőzöttség mellett eredményesen már nem lehet dohányt termelni, területcserét kell alkalmazni.

A felvételezés táblánként történt, a virginia és burley területek eredményeit külön kezelve.

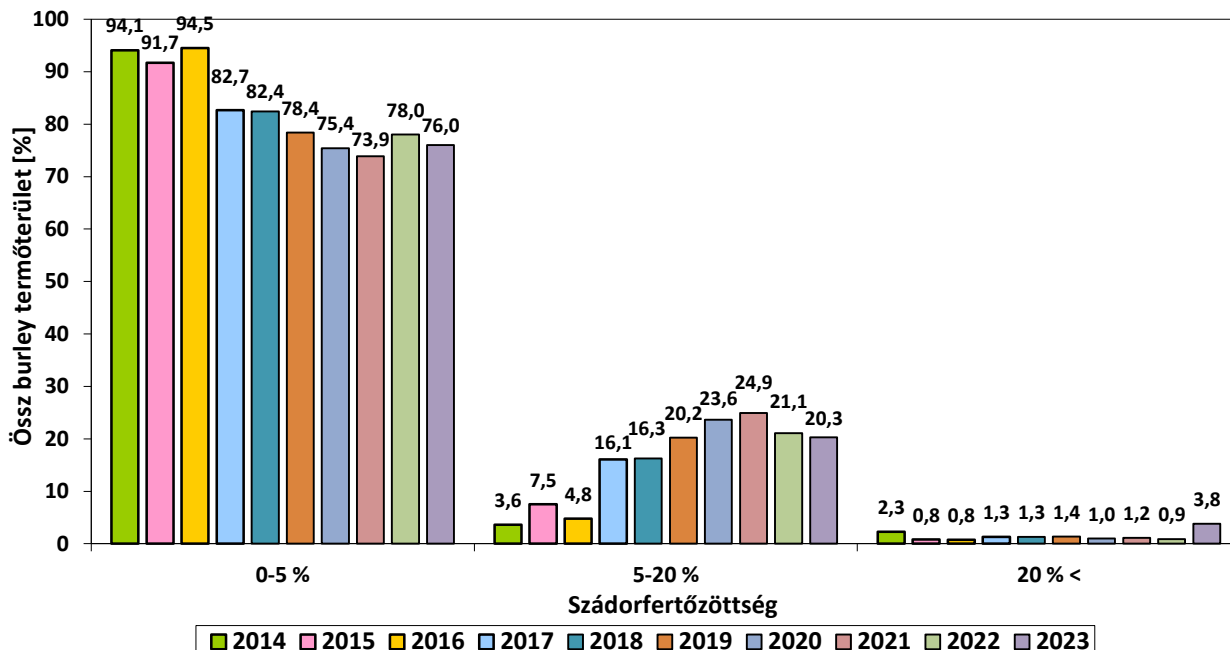
A virginia esetében 2014-ben az alacsony fertőzöttségű területek részaránya az össz virginia területből 87,9 % volt, mely az évek előrehaladásával csökkent, 2023-ban 78,8 % volt (1. ábra). A közepesen fertőzött (5-20 %) és az erősen fertőzött területek aránya ezzel párhuzamosan emelkedett.

1. ábra Hazai virginia dohánytermő területek szádor fertőzöttsége, 2014-2023

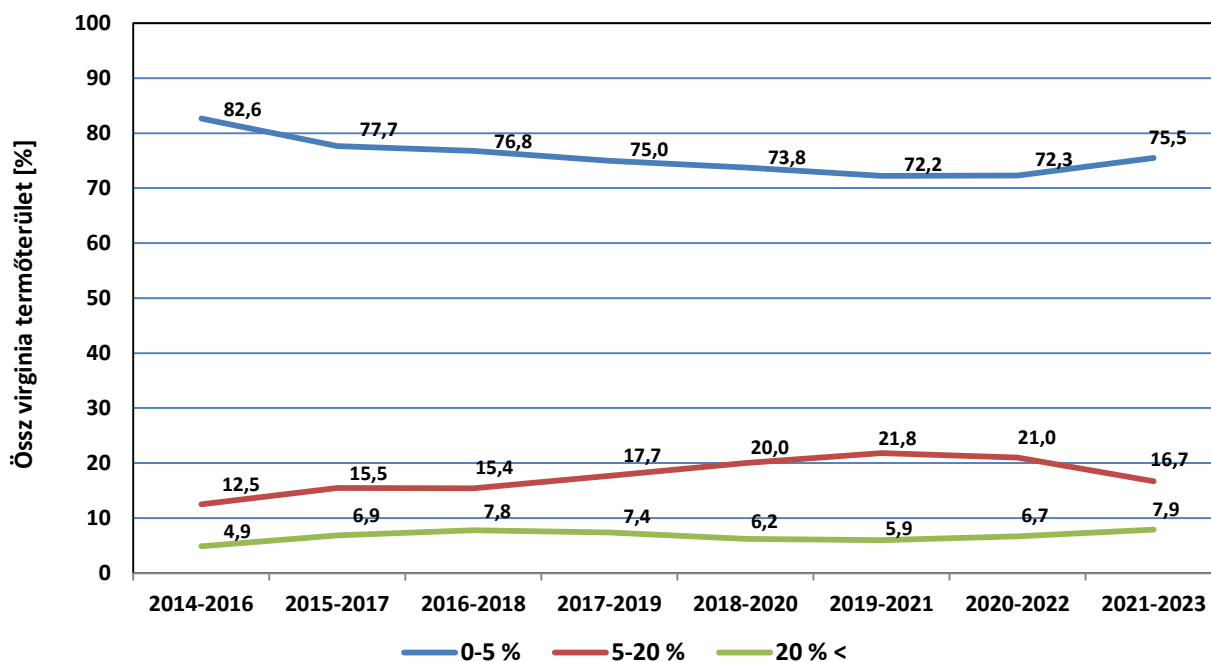
A burley esetében (2. ábra) a virginiahoz hasonló változás figyelhető meg a felvételezés tíz éve alatt. A kevésbé fertőzött területek részaránya magasabb értékről (94,1 %) indult 2014-ben, mint a virginia fajtacsoportban, 2023-ra viszont a virginianál regisztrált szintre csökkent. Az 5-20%-os kategóriába sorolt terület növekedett a felmérés évei alatt, míg az erősen fertőzött területek részaránya kis mértékben ingadozott.

2. ábra Hazai burley dohánytermő területek szádor fertőzöttsége, 2014-2023

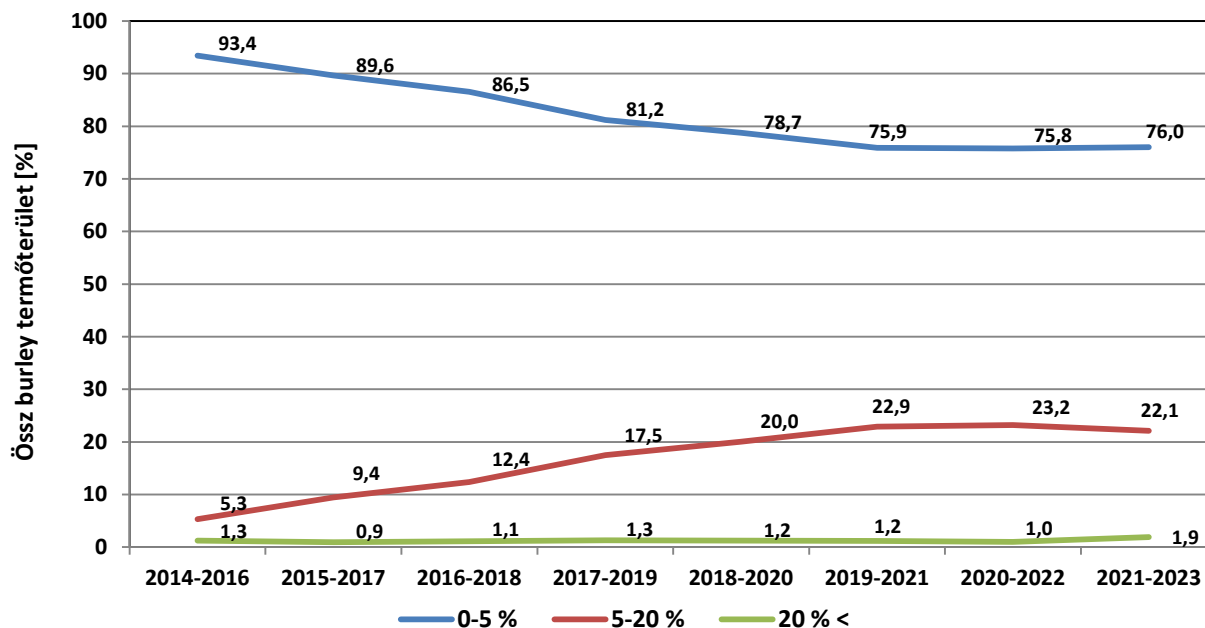

Az éves adatok alapján is jól látszik a tendencia, azaz a szádor mentes, vagy kismértékben fertőzött területek arányának csökkenése, a közepesen fertőzött területek arányának növekedése. A legfertőzöttebb, dohánytermesztésre korlátozottan alkalmas területek aránya kevésbé változott. Az évenkénti ingadozást, mely elsősorban az eltérő évjáratoknak köszönhető, a több éves mozgóátlag számítás kisimítja és a tendenciát még jobban kirajcolja (3., 4. ábra).

3. ábra Hazai virginia dohánytermő területek szádor fertőzöttségének hároméves mozgóátlaga, 2014-2023

4. ábra Hazai burley dohánytermő területek szádor fertőzöttségének hároméves mozgóátlaga, 2014-2023

A termelők azon igyekezete ezeken az ábrákon is jól nyomon követhető, hogy a legfertőzöttebb területeket, ha lehetséges kihagyják a dohánytermesztésből.

Fontos hangsúlyozni, hogy a közölt adatok az országos fertőzöttségi helyzetet mutatják, ami jelentősen eltérhet a termeltető vállalatok, termelői körzetek, termelők szintjén. A szádor okozta probléma megoldása érdekében az elmúlt években több kísérlet is beállításra került, ez idáig kisebb eredményekkel.

Fekete Tibor, ULT Magyarország Kft.
 Orosz Tibor, Dofer Dohányfermentáló Zrt.
 Varga Lajos, koordinátor, Agroport-D Kft.